

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lasten ja nuorten psykiatristen palveluiden saatavuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Taavitsaisen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 103/2016 vp:

Mitä ministeri aikoo tehdä lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluiden saatavuuden parantamiseksi,

mihin toimenpiteisiin ministeri ryhtyy lasten- ja nuortenpsykiatrian ja lastensuojelun tehtävien ja vastuiden jakautumisen selkeyttämiseksi ja yhteistyön aikaansaamiseksi,

mitä ministeri aikoo tehdä, jotta avohuollon lastensuojelun piirissä olevat lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa psykiatrasta apua,

mitä toimia ministeri aikoo tehdä, jotta ennaltaehkäistään nuorten aikuisten joutuminen työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyshäiriöiden vuoksi ja

miten ministeri aikoo vahvistaa lapsiperheiden varhaista auttamista ja heidän tarpeidensa ja ongelmiansa tunnistamista ja matalan kynnyksen avunsaantia?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Terveystieteidenhuoltolain (1326/2010) mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen mielenterveystyö, johon kuuluvat muun muassa mielenterveyden edistäminen, mielenterveyden häiriöiden ehkäiseminen ja mielenterveyspalvelut, joilla tarkoitetaan tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Mielenterveystyö on suunniteltava ja toteutettava niin, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden kunnassa tehtävän sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Mielenterveyden häiriöistä kärsivien henkilöiden, niin lasten ja nuorten kuin aikuistenkin mahdollisuutta hakeutua palveluihin on erityisesti tuettava.

Lastensuojelulain (417/2007) 15 §:n mukaan terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin on annettava lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluja lapselle. Lastensuojelun asiakkaana lapsen on saatava tarvitsemansa terveydenhuollon palvelut viivytyksettä. Erityisesti silloin, kun lapsi tulee lastensuojelun palvelujen piiriin mielenterveydellisistä syistä, lastensuojelun on arvioitava yhteistyössä terveydenhuollon kanssa palvelujen järjestämistä. Jos lastensuojelun tarve johtuu riittämättömistä terveydenhuollon palveluista, lapselle ja hänen perheelleen on viipymättä järjestettävä lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät terveydenhuollon palvelut. Viimeksi mainitussa tapauksessa lapsen tarve ohittaa

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 103/2016 vp

hoitotakuusäännökset niin, että terveyspalvelut on järjestettävä jonotilanteesta riippumatta kiireellisinä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena ovat väestön hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen ja kustannusten hallinta. Keskeisenä keinona uudistuksen toteuttamisessa on sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio. Myös perustason palveluiden vahvistaminen on keskeistä uudistuksen toteuttamisessa. Perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palvelujen laaja vertikaalinen ja horisontaalinen integraatio on erityisen merkittävää lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäisevien, varhaisten ja oikea-aikaisten mielenterveys- ja sosiaalipalvelujen kehittämiseksi. Integraatio tulee mahdollistamaan uudentyyppisiä yhdessä tekemisen toimintamalleja ratkaisuksi kirjallisessa kysymyksessä esiin nostettuihin ongelmakohtiin lapstenpsykiatrian, nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun palveluiden saatavuudessa ja yhteen sovittamisessa.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma on vuoden 2016 alussa käynnistynyt hallituksen kärkihanke. Lasten, nuorten ja perheiden hajanainen palvelujärjestelmä uudistetaan lapsi-, nuori- ja perhelähtöiseksi palveluiden kokonaisuudeksi maakuntien ja uuden kunnan toimintaympäristöön. Muutosohjelma on kokonaisvaltainen uudistus, jossa palveluiden painopistettä siirretään kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Muutosohjelmassa luodaan myös lapsen oikeuksia ja tietoon perustuvuutta vahvistavaa toimintakulttuuria päätöksentekoon ja palveluihin.

Muutosohjelmassa vahvistetaan matalan kynnyksen palveluita ottamalla valtakunnallisesti käyttöön alueen tarpeiden mukaan sovellettava perhekeskustoimintamalli, joka toimii sote-palvelujen, kuntien palvelujen sekä järjestöjen ja seurakuntien lapsi- ja perhetoiminnan yhteen sovittajana. Kaikille lapsiperheille suunnattu perhekeskus on tapa koota yhteen hajanaisia palveluita ja siirtää painopistettä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Toimintamall tulee tarjoamaan perustason tukea, hoitoa ja varhaisen vaiheen auttamista nykyistä kattavammin.

Muutosohjelmassa uudistetaan myös erityistason palveluita, kuten kirjallisessa kysymyksessä esiin nostettuja lastenpsykiatrian, nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun palveluita. Lasten, nuorten ja perheiden psykiatrisen erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun vaativia palveluja uudistetaan asiakaslähtöisesti yhteen integroituviksi palveluiksi. Erityisesti painotetaan erityistason palveluiden viemistä esimerkiksi liikkuvien konsultaatiopalveluiden avulla perustasolle nykyistä varhaisemmassa vaiheessa toteutuviksi. Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio mahdollistaa aivan uudentyyppiset lastensuojelun ja lasten/nuorisopsykiatrian yhdessä työskentelyn toimintatavat, joilla voidaan poistaa kirjallisessa kysymyksessä kuvattuja rajapintaongelmia.

Kaikkein vaativinta erityisosaamista edellyttävien palvelujen laatu ja alueellisesti kattava saatavuus varmistetaan keskittämällä ja kokoamalla vaativimmat palvelut muutosohjelmassa muodostettaviin alueellisiin osaamis- ja tukikeskuksiin. Vaativimmat palvelut ovat nykyisin hajautuneet eri sektoreille, kuten kysymyksessä tyodaan esiin. Osaamis- ja tukikeskuksissa yhdistetään ja sovitetaan yhteen lasten, nuorten ja heidän perheidensä tarvitsemat vaativat

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 103/2016 vp

lasten- ja nuorisopsykiatrian palvelut, vaativat päihdepalvelut, lastensuojelun vaativat erityispalvelut sekä monien erityisryhmien tarvitsemat vaativan erityisosaamisen palvelut.

Suuri osa mielenterveyden häiriöistä alkaa lapsuus- ja nuoruusiässä. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma parantaa lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä mielenterveyspalveluja ja siten vaikuttaa ennaltaehkäisevästi myös nuorten aikuisten joutumiseen työkyvyttömyyseläkkeelle.

Kirjallinen kysymys koskee niitä lapsia, nuoria ja perheitä, jotka tarvitsevat samanaikaisesti monia, erityisesti lastenpsykiatrian, nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun palveluita. Huomion kiinnittäminen tähän ryhmään on merkittävää sekä yksilöiden että koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Olemassa oleva lainsäädäntö antaa hyvän pohjan palveluiden kehittämiseksi. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus ja hallituksen kärkihanke ”Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma” tuovat kuitenkin kehittämistyöhön aivan uudenlaisia mahdollisuuksia. Uudistustyö on jo käynnistynyt sekä kärkihankkeessa että monen kunnan, kuntayhtymän ja sairaanhoitopiirin alueella.

Helsingissä 22.3.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula